УДК: 008
Бочек М.Ю.[1], Ємельяненко Є.О.[2]
[1] студ. гр. БК-515сп НУ «Запорізька політехніка»
[2] канд. філос. н., доц. НУ «Запорізька політехніка»

ВЧЕННЯ ПІФАГОРІЙЦІВ ПРО ЧИСЛО У ФІЛОСОФІЇ, РЕЛІГІЇ ТА ЕСТЕТИЦІ

М.Ю. Бочек, Є.О. Ємельянено

Піфагорійська школа, що виникла у VI ст. до н. е. у Кротоні, стала першою інтелектуальною течією, яка поєднала сувору математику з містичною релігією та естетикою. Якщо мислителі Мілетської школи шукали відповідь на питання «З чого зроблений світ?», то Піфагор та його учні запитали: «Як він влаштований?». Їхня відповідь була революційною: «Все є число». Для піфагорійця число не було абстрактним знаком, а живою сутністю, першоцеглою буття.

1. Онтологія та метафізика чисел

У центрі піфагорійської філософії стоїть переконання, що структура Всесвіту базується на математичних принципах. Вони розрізняли числа не лише за величиною, а й за «якістю» та моральним навантаженням.

Священна Декада (Символізм чисел від 1 до 10).

Піфагорійці вірили, що перші десять чисел містять у собі всі принципи створення світу:

1 (Монада): Джерело всього, божественна єдність, неподільний дух.

2 (Діада): Початок дуальності, матерія, жіноче начало, корінь непевності та поділу.

3 (Тріада): Перше «ціле» число, що має початок, середину та кінець. Символ гармонії та примирення протилежностей.

4 (Тетрада): Символ стабільності та справедливості. Вона відповідає чотирьом стихіям та чотирьом сторонам світу.

5 (Пентада): Число «шлюбу» (2+3), союз земного і небесного. Пентаграма була таємним знаком ордену.

6 (Гексада): Число одухотворення та досконалості (перше число, рівне сумі своїх дільників: 1+2+3=6).

7 (Гептада): Космічний порядок, число планет та днів тижня. Вважалося «критичним» числом у житті людини.

8 (Огдоада): Символ дружби та повноти (перший куб: 2×2×2).

9 (Еннеада): Межа чисел, що стоїть перед завершенням цикла.

10 (Декада): Найвище число, символ Всесвіту та божественного порядку.

2. Релігійний катарсис через математику

Для піфагорійців заняття наукою було не просто інтелектуальною вправою, а релігійним ритуалом. Вони вірили в метемпсихоз – перевтілення душ.

Очищення (Катарсис): Якщо звичайні орфічні культи пропонували очищення через обряди, то піфагорійці пропонували «інтелектуальний катарсис». Вивчення геометрії та музики допомагало душі звільнитися від хаосу матеріального світу та наблизитися до вічного спокою чисел.

Спосіб життя: Учні ділилися на «акусматиків» (слухачів, які сприймали вчення на віру) та «математиків» (втаємничених, що осягали доведення). Сувора дієта, мовчання та щоденний самоаналіз були засобами досягнення внутрішньої гармонії.

3. Естетика: Музика сфер та гармонія

Піфагорійці першими в історії людства математизували красу. Вони відкрили, що звук, який ми сприймаємо як «прекрасний», має чітку математичну структуру.

Музична пропорція: Досліджуючи монохорд (однострунний інструмент), піфагорійці виявили, що скорочення струни у співвідношенні

2:1 дає октаву, 3:2 – квінту. Це стало доказом того, що за хаосом звуків стоїть числовий закон.

Космологічна симфонія: Оскільки планети рухаються у просторі з різними швидкостями, піфагорійці припускали, що вони створюють небесні звуки. Відстані між планетами відповідають музичним інтервалам. Ця концепція «Музики сфер» домінувала в європейській культурі аж до епохи Відродження.